

LESNI DELAVEC

Glasiło Osrednjega društva lesnih delavcev

Izhaja vsakega 1. in 15. v mesecu. — Uredništvo in upravništvo v Ljubljani, Šelenburgova ulica šte. 6/II, desno. — Naročnina stane letno 26 Din, pol-oleta 13 Din, četrtletno 6.50 Din, posamezna številka stane 1 Din. — Oglasi se za milimeter prostora v dožini širine enega stolpca pri enkratni objavi nčunajo po 2, pri trikratni objavi po 1.80 in pri večkratni objavi po 1.40 Din. — Nefrankirane ali premalo frankirane dopise se ne sprejema. — Rokopisi se ne vračajo. — Reklamacije so poštnine proste.

Štev. 10.

Ljubljana, dne 15. maja 1925.

Leto IV.

Zakaj osemurni delavnik?

Vodstvo mednarodne zveze strokovnih organizacij polaga podjetnikom in njih plačancem, ki divjajo proti osemurnemu delavniku tole na vest:

Naraščanje produkcije je:

1. tehnični problem, za katerega uresničitev je predpogoj izboljšanje strojev za izdelovanje blaga v množini, dalje izboljšanje delovnih metod (način), izborno kvalificirani delavci in delovodje;

2. moralni in socialni problem, ki obseza vsaj košček pravice sodelovanja delavcev v vsakem obratu;

3. mednarodni problem, ker prihajajo narodi vedno v medsebojno denarno, industrijsko, trgovsko in kmetijsko odvisnost ter se nahajajo v vsaki deželi poleg doma koristnih in porabljenih tudi pogrešljive in neporabljenе industrije, oziroma izdelki.

Pri vseh narodih, pa naj ima pri njih denar slabo ali dobro vrednost, pomanjkuje gospodarsko in moralno ravnotežje; mora se prodajati blago po zapravljenih cenah, muči jih zaprt trg ter se pojavlja kot posledica te splošne negotovosti nezaposlenost in draginja življenskih potrebščin; dalje so razmere posledica gospodarskih napak mirovne pogodbe, preveliki protekcionizem, visoke carine, oduševstvo in prekomerni dobički, špekulacije in kupičenje blaga in imetja, inflacija denarne vrednosti, izpreminjanje kurzovnih razlik, pasivni proračuni, nerešeni vojnoškodninski problem in vprašanje mednarodnih dolgov.

Vsi narodi naj bi izkušali izrabiti svoje naravno bogastvo ter izbirali industrije, ki bodo pri njih sposobne za življenje; dalje naj bi izkušali izpopolniti in tehnično dopolniti svoj produkcijski aparat, uvesti delitev dela, zvišati individualno produkcijsko zmožnost delavstva z reformami glede izobraževanja, z ozirom na grupiranje industrij pospeševati kmetijstvo z namakanjem polj, obdelanjem ledinaste zemlje, s porabljanjem umetnih gnojil in primernih strojev, končno pomnožiti prometne pomočke ter omogočiti izmenjavo blaga kakor tudi skleniti mednarodni sporazum glede najširše možne prometne svobode za surovine in izdelke.

Problem narodne vzpostavitve je deloma identičen s problemom moralne in gospodarske ter mednarodne vzpostavitve znosnih odnošajev.

Podjetniki in vlade, ki se prav malo bavijo z mirom in s tem, kako gre delavcem, delajo vedno samo in trajno na znižanje kupne vrednosti mezde, pa bodisi s pomnoževanjem papirnatega denarja ali z odpravo zakonov glede osemurnega delavnika ob goljufivem izgovoru, da je osemurni delavnik vzrok težkočam, ki jih je povzročila vojna in neprevidnost njih samih, njih nekompetenca, njih nedelavnost in brezbrižnost, ki jih še vedno pospešuje.

Napad na osemurni delavnik je dokaz za to, da podjetniki in vlade hrepene še po poslabšanju gospodarskih, moralnih in socialnih razmer delavskega razreda in — naj tudi venomer in še tako lepo ponavljajo hinavska zagotovila — niso še v nikakršnem oziru dokazali, da bi hoteli pospeševati dobrobit vseh.

Gospodujoči razredi so nezmožni, da bi odstranili težkoče, ki so jih sami povzročili in jih sami povečavajo.

Z ozirom na ta dejanski stan imajo delavci vseh dežel tem večjo dolžnost, da se upro z vso silo tudi proti najmanjši kršitvi zakona o osemurnem delavniku ter na drugi strani brez odlašanja zahtevajo dejansko, delno sodelovanje in soodločevanje v vseh indu-

strijskih, trgovskih, kmetijskih in denarnih obratih z namenom, da se dvigne produkcija do najvišje možnosti kakor tudi, da se izmenjava blaga po vseh deželah pametno organizira, ter se upro oduševstvu, visokim carinam, špekulacijam in oduševskemu kupičenju blaga po skladiščih.

Delavstvo mora ofenzivo podjetnikov proti osemurnemu delavniku pobijati z ofenzivnim bojem za doseg prave sodelovanja v podjetjih. Ako hočejo podjetniki dokazati svojo odkritosrčnost glede trditve, ki jih navajajo proti osemurnemu delavniku, tedaj naj pristanejo najprej ročnemu in duševnemu delavcu v vseh obratih delno pravico na vodstvu in kontroli obrata, do katere so delavci opravičeni in ki si jo bodo, če bo potrebno, znali izbojevati.

Novi davki.

Zdi se, da se bo pri nas izmišljevalo nove davke in nalagalo delavstvu toliko časa novih bremen, da se delavcem sploh ne bo več splačalo delati in da bo boljše iti med Hajduke in Kačake, kjer je „posel“ sicer zelo nevaren in za življenje riskanten, ker se gre vsak trenotek za glavo. Skoraj bi pa bilo boljše riskirati naglo smrt, kakor pa počasno vegetiranje in stradanje ob težkem delu, kateremu mora itak slediti počasen, mukopolni pogin.

Vlada si je izmislila nov, to pot direkten davek. Komaj je bil ta sklep publiciran, se je izkazalo, da so gospodje pri Zvezi industrijcev bolj papeški kakor papež sam.

Še predno si je bila Zveza industrijcev sama na jasnem, kako si vlada zamišlja plačevanje novega davka, in ne da bi bila od kogarkoli v to pozvana, je izdala na vse svoje člane, to je podjetnike, okrožnico, v kateri jih pozivlje, naj novi davek delavcem začnejo nemudoma odtegovati od plač.

Famozna okrožnica Zveze industrijcev se glasi: „Zakon o proračunskih dvanajstinah je bil objavljen v Službenih Novinah šte. 72 od 1. aprila t. l. ter je dobil istega dne obvezno moč. Glasom člana 56 tega zakona plačujejo vsi telesni delavci, ki so v službi privatnih oseb ali ustanov, od 1. aprila 1925 dalje na račun državnega davka in vseh ostalih državnih in specialnih pribitkov, izvzemši invalidski davek in izvanredni pribitek, 2 odst. letnega zaslužka. Po besedilu tega zakona ni določen nikak davka prosti minimum letnega zaslužka in je torej plačevati 2 odst. davka brez ozira na višino zaslužka. Kakor smo pa informirani, namerava ministrstvo financ izdati k temu členu zakona o proračunskih dvanajstinah poseben pravilnik, ter se nadejamo, da bodo po tem pravilniku davka prosti zaslužki do one višine, ki je prosta osebne dohodnine. Po intencijah ministrstva financ naj namreč ta davek zamenja pri telesnih delavcih osebno dohodnino ter bi bila ustanovitev gotovega davka prostega eksistenčnega minimuma v logičnem skladu s tako intencijo. Glasom drugega odstavka cit. člana jamči službodajalec za plačilo davka svojih telesnih delavcev. Kakor že omenjeno znaša davek 2 odst. letnega zaslužka. Nadalje pride v poštev 30 odst. državni pribitek k temu davku ter invalidski davek, slednji glasom določil čl. 54. zakona o proračunskih dvanajstinah v dvojni dosedanji izmeri (člen 152 finančnega zakona za leto 1924—25, Uradni list 140—43 od 1. 1924). Kar se tiče avtonomnih doklad, se po našem mnenju od tega davka ne smejo pobirati, ker ta davek v času, ko je občina.

sklenila doklado, še ni obstojal ter se pri določitvi doklad na ta davek ni mogla ozirati.“

Niti delegacija ministristva financ v Ljubljani še ne ve, kako in na kakšen način se bo ta davek plačeval, kdo ga bo moral vse plačevati itd., še manj pa ve — kar sama priznava v svojem fermanu — Zveza industrijcev ali bodo ta davek morali plačevati služkinje, delavke in oni delavci, ki komaj zaslužijo za kofe in suhe koruzne žgance; ali bodo morali plačevati ta davek tudi oni delavci, katerim dosedaj ni bilo treba niti plačevati davek od osebne dohodnine, ker niso toliko zaslužili itd., itd. Nihče še ne ve ničesar, najmanj Zveza industrijcev, ki je v tem slučaju začela preje pihati, predno jo je peklo, in je to pot brezdvomno zaslužila, da ji vlada podeli naslov kraljeve zveze industrijcev ter njene tajnike Šukljeta in Goljō imenuje najmanj za dvorne svetnike. Na kratko je zadeva ta le: Publikacija sama v „Narodnih Novinah“ to pot ne zadostuje, ker je vlada v svoji publikaciji sama rekla, da bo izdala poseben pravilnik, iz katerega bo razvidno, kako se bo ta davek plačeval in kdo ga bo vse plačeval, kar dokazuje, da se je vlada sama zavedala, da se plačevanje tega davka ne bo dalo kar tako pavšalno izvesti.

Dokler pa omenjeni pravilnik ne izide, nima nihče, niti delegacija ministristva financ, ki je najvišji davčni forum za Slovenijo, še manj pa kaka Zveza industrijcev pravico izdajati kake tozadevne fermene ali naloge. In ravnotako nima nihče pravico odtegovati delavcem od plač kake zneske za davke, ki potom pravilnika še niso natančno fiksirane.

H krizi naše pohištvene industrije.

Pod tem naslovom priobčuje mizarski poslovodja g. Valentin Lutnik v „Jutru“ z dne 25. aprila 1925 članek nastopne vsebine: „Križa, ki je nastala zadnje čase, je posebno občutljiva v mestih, in to po vsej naši državi, dočim so rokodelci po deželi še za enkrat zadostno preskrbljeni z naročili. V splošnem se opaža, da se občinstvo izogiba dajanju naročil mestnim podjetjem in gre raje k podeželskim rokodelcem. Pred vojno so ti podeželski rokodelci delali skoro izključno za mestne trgovine, dočim imajo danes vsi dosti privatnih naročil, in med temi taka, na katera bi tudi vsaka tovarna bila lahko ponosna.“

Ako povprašamo konzumenta za vzrok, zakaj gre raje k podeželskim rokodelcem, odgovori: Ker dobim tam mnogo ceneje kakor v mestu. To je resnica in zato se moramo vprašati, ali je mogoče, da podeželski rokodelci svoje izdelke ceneje proizvajajo kakor tovarna v mestu, in zakaj to baš pri pohištveni industriji. Zakaj pa tega pojava ne najdemo pri drugih industrijah, na pr. pri konfekciji ali obuvalni industriji? Kateri podeželski mojster bi se upal z moderno urejeno tovarno obuval ali s konfekcijo stopiti v konkurenčni boj? Te tovarne pa delajo zato tako izvrstno in poceni, ker temelji njihov način proizvodnje na specializaciji; to se pravi: vsak izdelek gre skozi toliko in toliko rok in strojev in vsak opravi njemu pripadajoče delo. Pri takem specializiranem delu pride človek s časoma do neverjetne urnosti.

Oglejmo pa si v tem oziru podjetja pohištvene industrije. Način proizvodnje je še ravno isti, kakor je bil pred 30 in več leti. Izraba strojev je pri tem načinu le malenkostna. Ako vprašate podjetnika v mestu, zakaj ne more svoje izdelke proizvajati ceneje, dobite odgovor: V mestu je krajši delovni čas in tudi delavec je dražji kakor na deželi, potem večja režija in še drugo. Vse to je le slab izgovor, čeravno je nekaj resnice na tem. Pa pogledjmo malo v druge industrijske države, če so tam isti pojavi. V Nemčiji je bila še nedavno domača industrija okoli večjih mest zelo razvita, in to tudi radi tega, ker je ta domača industrija ceneje proizvajala kakor pa mestna. Danes te domače industrije ni več, nastale so tovarne, v katerih se je s pomočjo različnih strojev in s posebnim načinom začelo proizvodnje izdelkov. Pridni in pošteni rokodelci je z žalostjo izprevideli, da je boj proti tem z vsemi modernimi stroji oboroženim tovarnam nemogoč, opustil je svojo delavnico in šel v tovarno, kjer se mu godi bolje, kakor pri ročnem delu.

Vzrok naše krize je le v tistem patriarhalnem načinu proizvodnje, ki napravi vsak konkurenčni boj nemogoč. Kolikor časa se to ne izpremeni, tudi ni upati na boljše čase. Uvoz pohištva, ki ni baš majhen, bo trajal še dalje, ker pač kljub železnici in carini

pridejo uvoženi proizvodi ceneje kakor naši domači. Tudi v Avstriji so že davno izprevideli, da je rešitev podjetij le v specializaciji dela. Tam dobimo celo mala podjetja s petimi ali desetimi delavci, ki so že specializirana na gotove izdelke, tako na pr. izdeluje ta samo par vrst spalnic, drugi zopet par tipov jedilnic. Ako primerjamo cene tega dunajskega malega mojstra in cene kakšne naše tovarne, dobimo precejšnjo razliko, čeprav se bori dunajski mojster proti mnogo večjim prilikam kakor naš podjetnik.

V naši državi so dani vsi ugodnostni pogoji za razvoj te industrije. Potreba je zadostna, sirovine imamo po večini doma, pa tudi delavstvo ne zastaja za drugimi narodi. Treba je le spremeniti proizvodne metode in se prilagoditi duhu časa.

Henry Ford piše v svoji knjigi „Moje življenje in delo“ med drugim tudi naslednje značilne besede: „To kaže na slabo vodstvo obrata, če se hoče dobiček izbiti pri delavcih ali kupovalcih; sposobnost vodstva mora to napraviti. Čuvajte se pred poslabšanjem izdelkov, pred znižanjem dnevnih mezd in pred odiranjem ljudstva. Uporabljajte razum v svojih poslovnih metodah, razum in še več razuma. Napravite stvar boljše, kakor do sedaj! Le na ta način bo vsem ugodeno in pomagano. To se da vsak čas doseči.“

Da, treba bo več razumnosti v naših poslovnih metodah in kriza bo prenehala.“

Gospod Lutnik ima vsekakor prav, vendar pa s tem, kar navaja, vsi vzroki krize še niso izčrpani.

Vestnik organizacije.

Zbelovo. Pred kratkem se je v Zbelovem vršilo kar dvoje shodov zaporedoma. Na prvem je govoril s. Bradeško, na drugem pa s. Kopač od delavske zbornice. Zlasti drugi shod, ki je bil precej dobro obiskan, na katerem je s. Kopač obširno govoril o nalogah delavske zbornice, o delavskem zavarovanju in socialni zakonodaji sploh ter je naposled nadvse jasno dokazal, kako je vse v harmonični, tesni zvezi s strokovno organizacijo, ki je predpogoj vsemu, kar je v zvezi z delavskim življenjem. Lahko rečemo, da je govor s. Kopača na vse navzoče lesne delavce napravil zelo globok vtis. Marsikomu so se odprle oči, vsi pa so bili ene misli, da je strokovna organizacija tista, brez katere noben delavec živeti ne more. No, namen in obljube so bile lepe. Radovedni pa smo sedaj, če niso šle besede s. Kopača skozi eno uho v glavo, skozi drugo pa ven. Tudi v Zbelovem je namreč nekaj delavcev, ki imajo cele koše izgovorov pri roki posebno takrat, kadar je treba pokazati dejanja in plačati prispevke. Mnogi lesni delavci namreč prav radi pozabljajo, da strokovna organizacija ne sloni na lepih besedah in obljubah, ampak da sloni njena glavna moč, sposobnost in izdatnost na krepki finančni podlagi. In to krepko finančno podlago moramo dati naši strokovni organizaciji v obliki rednih prispevkov, ker bo le denarno dobro podkrovana strokovna organizacija imponirala.

Tako kakor ne moremo živeti brez soli, tako tudi delavec — ako se zaveda, da je človek — ne more živeti brez strokovne organizacije, zato mora biti poleg denarja za sol tudi denar za strokovno organizacijo.

Glažuta. Tu se je dne 26. aprila t. l. vršil dobro obiskan shod lesnih delavcev, na katerem je o sedanjem položaju delavstva poročal s. Bradeško iz Ljubljane. H koncu je tudi omenil, da bi podružnica lesnih delavcev lahko bila mnogo jačja in številnejša, če bi lesni delavci iz bližnje okolice — na primer v Jelendolu — imeli kaj smisla za strokovno organizacijo in delavski pokret sploh. Namesto, da bi ti lesni delavci zbrali vse svoje sile v strokovni organizaciji v to svrhu, da bi uživali ugled kot delavci, ki se zavedajo, zakaj so na tem božjem svetu, in da bi potom nje varovali svoje interese, kakor je to slučaj povsod med kulturnim delavstvom, ter polagoma odpravili vse nedostatke, ki jih teže, prepuščajo vso skrb in brigo zase menda ljubemu Bogu. In vse to spričo dejstva, da imajo tudi v Jelendolu istega gospodarja kakor v Glažuti. Sodrugi v Glažuti žive kakor odrezani od ostalega sveta, v gozdu, od koder imajo do najbližje vasi najmanj tri ure hoda. Ali navzlic vsemu se mora priznati tem ljudem, da se zavedajo tega, da oddaljenost kraja, kjer delajo, ne smejo smatrati za oviro, da ne bi tvorili del svoje strokovne organizacije. Drugače je, žal, z lesnimi delavci v Jelendolu, ki niso tako oddaljeni od ljudskih selišč. Ne vemo, ali se tem ljudem tako tresejo hlačice ali jim primanjkuje močatosti, da bi se tudi oni priključili strokovni organizaciji, ali pa se zanašajo na sve-

tega Blaža, da bo on mesto njih zanje ukrenil, kar je treba, in jih varoval pred vsemi nadlogami, ki jim jih v obilni meri naklanja kapitalistični sistem. Skratka, lesni delavci spijo spanje pravičnega. Niti tega se menda ne zavedajo, da ta „zdravi spanec“ ne škoduje samo njim, ampak da škoduje tudi drugim!

Posledice takih razmer so neprijetne za one v Jelendolu, kakor tudi za one v Glažuti. Sodrugi v Glažuti se imajo zahvaliti svoji agilnosti in svoji vztrajnosti, da so si za časa, ko je tamkaj gospodarila Gospodarska zveza kot najemnica, priborili če prav še vedno nezadostne razmeroma pa vendar čedne plače. Med tem so lesni delavci v Jelendolu ne vemo ali iz usmiljenja do gospoda Auersperga ali iz zanikrnosti delali za znatno manjše plače. Kdo bi se čudil postopanju auerspergove uprave, ko je potem, ko je prevzela obrat v Glažuti zopet v svojo režijo, takorekoč izenačila plače? Kdo bi se čudil, da pri tem izenačenju ni postopala tako, da bi delavcem v Jelendolu zvišala plače, da bi bile enake s plačami v Glažuti, ampak da je nasprotno prilagodila plače v Glažuti onim v Jelendolu? Vsaj živimo v dobi kapitalističnega izkoriščanja! Ni pa samo pri tem ostalo. Slavna auerspergova uprava je poleg redukcije plač prizadetim delavcem odvzela tudi vse ostale ugodnosti, ki so jih ti do tedaj uživali! Naj navedemo samo en tak slučaj brezprimerne brezobzirnosti. Delavci v Glažuti pri gori označeni oddaljenosti ne morejo od nikoder dobiti mleka. Nič ni naravnejšega kakor to, da so si nabavili koze. Nič naravnejšega pa tudi ni kakor to, da je kozam treba krme. Popreje so otroci delavcev pasli svoje kozice povsod in tudi za zimo so prekrbeli potrebno krmo. Sedaj pa gorje delavcem in kozicam samim! Gospodje od auerspergove uprave menda mislijo, da je za koze tudi žaganje dobro, zato so v svoji velikodušnosti naklonili pašnike nekemu gozdarju, delavcem pa prepovedali pasti svoje koze na teh pašnikih. Da pa cela zadeva ne izgleda kakor maščevanje nad kozami, so v svoji širokogrudnosti in socialni čutečnosti delavcem dovolili, da jih na vrvici smejo pasti ob cestnih robovih, za kar pa morajo v „prazno“ blagajno auerspergove uprave letno plačevati po 50 Din! Kdo bi rekel, da je mogoče, da auerspergova uprava računa tudi na pomoč in finančno oporo delavskih kozic!

Naša strokovna organizacija ne bo odnehala od započete akcije toliko časa, dokler se desolatne prilike, v katerih naši sodrugi v Glažuti trenutno živijo, zopet ne popravijo.

Vajeniška razstava.

Prva razstava vajeniških del se je vršila v Ljubljani v dneh od 26. aprila do 4. maja 1925. Na razstavi so bili zastopani vajenci cele Slovenije, tako da je razstava, prva te vrste v Jugoslaviji, nudila lepo sliko marljivosti in pridnosti naših vajencev. Razstavilo je svoje dela okrog 900 vajencev iz 51 strok. Bogato je bila zastopana zlasti lesna stroka. Bili so stanovanjske opreme za spalnice, jedilnice, pisarne itd. Nadalje so bila razstavljena prav lepa sodarska, kolarska in tesarska dela. Videti je bilo tudi dovršene predmete ključavničarske, mehanične in kovaške stroke. Dobro so bile zastopane oblačilne stroke. Razstavili so tudi pečarji, tapetniki, sobo- in črkoslikarji, pleskarji in kleparji. Pri vsaki stroki so bili tudi izdelane prav lepe rizbe in načrte. Skratka, vajeniška razstava, ki se je vršila v prostorih ljubljanskega veleseljma, je bila v resnici lepa.

Nam pa, ki poznamo bridko usodo pretežnega števila vajencev, so pri motrenju te razstave prihajale vsakovrstne misli. Mnogo, premnogo vajencev je, ki vso svojo učno dobo prebijejo pri hlapčevskih delih in pa deloma pri delih, ki spadajo v področje dekel. Prihajali so nam na misel premnogi slučajji, ko oproščeni mizarški vajenec odnosno že pomočnik ni znal niti klina od obliča nabrusiti, sedaj pa kar na enkrat taki naravnost dovršeni mizarški izdelki! V našem dvomu o pristnosti teh izdelkov iz vajeniških rok nismo bili osamljeni, z nami je dvomil tudi marsikateri delavec. Ne rečemo, marsikaj je napravil sam vajenec, a marsikaj je nosilo samo firmo vajenca, v resnici pa je napravil izdelek sam „gospod mojster“ ali pa delavec. V mnogih slučajjih se gotovo ni šlo mojstru za to, da bi napravil svojemu vajencu veselje, ampak da napravi sam za se reklamo.

V splošnem so vajeniške razstave za pozdraviti, vendar bi prirejaljoče obrtniške zadruge morale ukreniti, da vajenec izdelka za razstavo ne bo delal pri svojem mojstru, temveč da vsak vajenec svoj za razstavo namenjeni izdelek napravi pri drugem mojstru svoje stroke. Na ta način bi bila dana verjetnost o stopnji strokovne naobrazbe prizadetega vajenca.

Napram pojavom, kakor je bila zadnja vajeniška razstava, nismo in ne moremo biti ravnodušni. Vemo namreč, da gre za mlad proletarski naraščaj, kateremu je treba nuditi vsa sredstva, da v stroki, ki si jo je izbral kot življenjski poklic, doseže čim popolnejšo in najvišjo kvalifikacijo.

Vprašanje vajencev ni samo vprašanje delodajalca, ki v vajencu ne vidi družega kakor predmet za izkoriščanje, predmet za duševno in fizično eksploatacijo. Vajenci so siromašni sinovi siromašnih delavskih starišev in tudi pozneje je izročeni isti usodi kakor ostali delavci, s katerimi si bo moral ramo ob ramo skupaj urejevati svoja pravna, gospodarska, socialna in kulturna razredna pota.

Naš interes na vprašanju vajencev je torej mnogo večji kakor interes obrtnikov, zato mora biti tudi naloga delavstva stremeti za tem, da tudi ono, recimo potom Delavske zbornice, izvršuje nadzorstvo nad uporabo in vzgojo svojega mladega proletarskega naraščaja.

FRANC BEZLAJ.

V soboto dne 9. maja 1925 je bil ob lepi udeležbi ljubljanskih mizarjev pokopan mizar Franc Bezlaj, ki je umrl v ljubljanski bolnišnici, odkoder se je tudi vršil pogreb. S. Bezlaj je bil star 69 let, tako da je z njim legel v grob zopet eden izmed stare garde. S. Bezlaj je v pravem pomenu besede umrl kot mučenik. Zavratna proletarska bolezen, ki je po nemili usodi prisojena skoraj vsem mizarjem — jetika, ga je neusmiljeno mučila celo vrsto let. Hiral je in hiral toliko časa, da je črv boleznit nekđaj tako krepkemu možu končno prejedel nit življenja. S. Bezlaj je bil izvrstno kvalificiran mizar in je kot tak na zadnje nekaj let, dokler ni bil primoran popolnoma prenehati z delom, delal pri tvrđki J. J. Naglas v Ljubljani. Značilno je, da je v Ljubljani kakor tudi v Zagrebu večkrat poskušal delati na svojo roko kot mojster, toda vselej se je prevaral, obesil „mojstra“ na kljuko in postal zopet mizar-delavec. Vsakokrat pa se je tudi vrnil v strokovno organizacijo. Ti poskusi so bili pri njem morda znak stremljenja, revež pa je pri tem očitvidno pozabljal, da se današnji družabni red in današnje gospodarske prilike ne ozirajo na stremljenja, želje in pridnost posameznika, temveč da brezobzirno narekujejo posest kapitala. Lahko si predstavljamo kake grenke občutke je moral vsakokrat imeti, ko je svojo komaj otvorjeno delavnico zopet moral zapreti. Sedaj je konec vseh njegovih duševnih in telesnih muk. Do kosti in kože popolnoma izžet počiva pri Sv. Križu. Bezlaj je bil eden izmed tistih proletarcev, ki je preživel vse težave, nadloge in trpkosti siromaka. Naj mu bo zemljica lahka. Čast njegovemu spominu.

Tudi pokret.

Prva slika. Leta 1924 je nekoč delavstvo Združenih papirnic d. d., ki ima svoje tovarne v Vevčah, Medvodah in Goričanah, zahtevalo povišanje svojih absolutno nedostatnih plač. Zgodilo se je takrat, da se je sam dr. Triller, ki je glavni faktor pri ti družbi, še z nekaterimi drugimi gospodi pripeljal v Vevče in je tamkaj zbranim delavcem in delavkam v uprav čifutsko jokavem tonu dokazoval, da se Združenim papirnicam d. d. tako slabo godi, da bi vsako povišanje plač pomenilo ustavitev vseh obratov, ker ti obrati vsled hude inozemske konkurence nobenega nobenega zvišanja režijskih stroškov absolutno ne prenesejo!

Druga slika. Dne 17. aprila 1925 je isti dr. K. Triller predsedoval občnemu zboru Združenih papirnic Vevče, Medvode in Goričane d. d., ki se je vršil v prostorih monumentalne palače „Ljubljanske kreditne banke“, kjer je bilo z veseljem konstatirano, da je znašala produkcija papirja za leto 1924 za 11% več kakor v letu 1923, da je količina producirane celuloze bila večja za 24% in da je končno produkcija lesovine vsled novih tehničnih naprav v letu 1924 napram letu 1923 poskočila za 92%!

Še večje je bilo veselje maloštevilnih akcionarjev, ko so slišali, da je čisti dobiček papirnic, ki je leta 1923 znašal 3,478.672,46, v letu 1924 poskočil na 3,648.506,20 Din.

Tretja slika. Žalostno je bilo videti kako klaverno vlogo so igrali leta 1924 pri meznem gibanju papirniškega delavstva, ki so ga vodili kolovodje neke klerikalne organizacije z dr. Gosarjem na čelu. Nasprotno je bilo interesantno opazovati kako je stari liberalni lisjak dr. Triller, ki je pri sijajni prosperiteti papirnic vrgel delavstvu neznamni enkratni priboljšek, vse skupaj prav pošteno nasamaril!

Vsekakor bi bilo priporočljivo, da se klerikalno Jugoslovansko strokovno zvezo in njene voditelje odlikuje z redom svetega Save prve stopnje. O papirniškem delavstvu ne rečemo drugega kakor to, da mora imeti zelo dober želodec in mreho na očeh.

Iz tajništva Osrednjega društva.

Vse podružnice Osrednjega društva lesnih delavcev se pozivlje, da vsak mesec redno obračunavajo in poleg vseh izkazov, ki spadajo k obračunu, ob enem tudi nakažejo centralni blagajni pripadajoči denar. Osebito pa je nujno potrebno, da vsi člani naše strokovne organizacije redno in točno svoje prispevke plačujejo, posebno v sedanjih težkih gospodarskih krizah, da zamorejo podružnični odbori redno izplačevati brezposelno podporo brezposelnim članom.

Zatorej, sodrugi, ne zanemarjajte svojih dolžnosti!

Pri vsem tem bodi delo odborov podružnic tudi agitacijsko. Pridobivati je namreč stalno novih članov.

Posebno pa bodi opozorjena podružnica v Ptuj, kjer je na vsak način treba napraviti red, ker se dosedanji malomarni in zanikrni obračunavanja trpeti ne more in nadalje trpeti ne sme! Zato pozivljemo tudi vse člane ptujske podružnice, da se za stvar pobrigajo, če tega že funkcionarji ne uvidevajo. Drugače bi se nekega lepega dne znalo pripetiti, da radi lahkomišljenosti funkcionarjev izgube vsi člani ptujske podružnice svoje članske pravice.

V ostalem se je striktno ravnati po pravilniku društva.

Socialna politika.

Na željo delavstva tovarne ogibanega pohištva v Zbelovem je Delavska zbornica priredila predavanje, ki se je vršilo tamkaj dne 20. aprila t. l. Tema predavanja, ki ga je imel s. Kopač, je bila socialna zakonodaja. Obisk predavanja od strani delavcev je bil lep.

Snov predavanja si je predavatelj razdelil kakor sledi:

1. Občji zakon o zavarovanju, ki se zopet deli a) na bolniško, b) nezgodno in c) starostno zavarovanje.

Slednje se naj uvede najkasneje s 1. julijem 1925. Kakor nam je znano, je Središnji urad za zavarovanje delavcev že predlagal ministrstvu za socialno politiko, da oživotvori starostno zavarovanje s 1. julijem t. l. Videli bomo, v koliko bode prizadeto ministrstvo upoštevalo v zakonu predvidene določbe tega zavarovalnega oddelka.

Nadalje je govornik razlagal zakon o zaščiti delavcev, ki se deli na 1. obče odredbe, po katerih se dele podjetja, ki spadajo pod ta zakon; 2. odredbe o zaščiti delavcev; delovni čas v vseh onih podjetjih, ki zaposlujejo najmanj 15 delavcev, traja osem ur in se sme na zaprosbo v takih podjetjih podaljšati dneva za dve uri in to največ za 12 tednov v enem koledarskem letu.

Nadalje določa § 10, da morajo podjetniki plačevati vsako prekočasno delo najmanj s 50 odst. više od rednega. § 11 določa odmor med delom, § 12 nedeljski počitek. § 17 določa, da se ženske brez razlike starosti in mladostni delavci pod 18. leti ne smejo zaposlovati po noči. V pekarnah, v katerih je nočno delo prepovedano, se smatra izjemoma, da mine noč ob 4. uri zjutraj. Zakon tudi določa delo žene pred in po porodu. Ustanovljajo naj se dečja zavetišča. Določajo se higienski pogoji za delo. Končno določa § 35 pravico združevanja delavcev.

Za zaščito delavcev je ustanovljenih v državi osem pokrajinskih delavskih zbornic, ki imajo nalogo podajati poročila, mnenja, predloge pristojnim državnim in samoupravnim organom o ureditvi delovnih razmer med delodajalci in delavci; v vprašanih delavskega zavarovanja, delovnih trgov, delavskih stanovanj, socialne higiene, delavske prehrane, prosvete in vseh ostalih vprašanih, ki se direktno ali indirektno dotikajo interesov delavcev in nameščencev. Delavske zbornice gledajo na to, da državna in samoupravna oblastva pravilno izvršujejo veljavne zakone in naredbe, ki se tičejo interesov delavcev in nameščencev. Dajejo mnenja o ustanavljanju in organizaciji javnih

naprav za pospeševanje obrti, trgovine in prometa, v koliko se tičejo interesov delavcev in nameščencev. Posredujejo pri sklepanju kolektivnih pogodb in sodelujejo pri poravnavi sporov. Vodijo statistiko in zbirajo podatke, ki se tičejo delavcev in nameščencev itd. Skratka rečeno zasledujejo delavske zbornice vse pojave v javnem življenju, ki se dotikajo interesov delovnega ljudstva, ter branijo isto v vseh slučajih prekomernega izkoriščanja.

Državne borze dela preskrbljujejo brezposelnim posel in brezposelno podporo, katera je danes še le efemerne vrednosti. Če delavec ne more dobiti v kraju, kjer stanuje, delo, mu iste preskrbe polovično vožnjo po železnicah, da si lahko poišče drugod delo.

Inspekcije dela imajo nalogo nadzirati obrate, uvesti pri delavskih sporih s pomočjo delavske zbornice pogajanja itd.

Ali vse te institucije bodo šele tedaj brezhibno poslovale v prid delavstva in nameščenstva, kadar se bo vsak sleherni delavec in nameščenec zavedel važnosti teh zavodov. Delavski zavodi morajo biti v rokah istih, za katere so namenjeni, in morajo sloniti na razredno zavednih sindikalnih organizacijah. Ne delajte meščanstvo za to odgovorno, če vi sami izgubljate interes za vaše lastne zavode.

V najkrajšem času se bodo vršile volitve v Delavsko zbornico. Porabite ta čas za agitacijo, da bodete vsaj v tem za delavstvo in nameščenstvo tako važnem zavodu sami gospodarji. Burno pritrjevanje je sledilo govorniku. Izreklo se je željo, da bi Delavska zbornica še več takih poučljivih predavanj priredila.

Gospodarstvo.

Menda v nobeni državi na svetu ne vlada v narodnem gospodarstvu taka anarhija kakor baš v naši Jugoslaviji. Da je temu tako, nam dokazuje jasno dovolj unikom, da kljub naraščanju dinarja cene za zivež v splošnem ne gredo nazaj, marveč celo navzgor.

Vzrok tiči v prvi vrsti v brezobzirni in brezglavi gospodarski politiki naših vladnih krogov, ki pri vsej svoji božanski nacionalni ekonomiji ne zasledujejo nič drugega kakor fiskalične cilje. Le tako je bilo mogoče, da so nam nedavno tega zvišali trošarino na sol kar za celih 50 par pri kilogramu! In kakor časopisje namigava nameravajo v kratkem uveljaviti novo carinsko tarifo, ki naj bi na uprav nezasišlan način dvignila uvozno carino in s tem cene nekaterim predmetom dnevnega konzuma.

Že približno dva meseca se uvažava ameriška moka, ki stane franko Rakek približno 6 Din kilogram, dočim je banaška moka za 60 do 70 par dražja. Z novo carino se bo ta uvoz, ki je zelo blagodejno vplival na kroge konzumentov, popolnoma onemogočil. Na vsak kilogram uvožene moke hočejo naložiti 80 par, po drugih vesteh celo Din 2-40 carine. Na ameriško pšenico pa 56 ali celo 88 par pri kilogramu. Da bi se vlada pri svoji vrtoglavi carinski politiki ozirala vsaj na pasivne kraje, kakor so to Slovenija in Dalmacija, ji niti na misel ne prihaja. Kaj množice lačnih, brezposelnih delavcev, kaj zato, da vsled strašne gospodarske krize na vseh koncih in krajih poka, kaj zato, da se v obliki temnega, podzemeljskega bobnenja kakor pred potresom oglašča skrajna nezadovoljnost širokih slojev delovnega ljudstva, glavno je, da se varuje interese peščice čititskih krušnih magnatov. Pouk, ki bo sledil taki gospodarski politiki kot posledica, ne bo ravno prijeten. Iz njega zna še marsikoga holeti glava.

Razno.

Strašne posledice brezposelnosti. V Novem Sadu sta se zakonca Molnar ustrelila. Vzrok samomora je bila moževa brezposelnost.

V Zagrebu se je ključavničarski pomočnik Lončarič vrgel pod vlak vsled bede, v katero je zašel — vsled brezposelnosti.

Neprijeten dogodek. Ko je bil bolgarski minister vnanjih zadev Kalfov te dni v Belgradu, se mu je pripetila nemila nezgoda. V trenutku, ko je odhajal iz poslopja ministrstva za vnanje zadeve in se obrnil v smeri proti dvoru, je opazil, da mu sledita neki gospod in neka gospa. Gospa je zakričala, ko je uzrla Kalfova, da so se vsi ljudje v bližini preplašeno spogledali in jo začeli vpraševati, kaj je. „Očeta mojega je umoril in še 20.000 ljudi,“ je odgovorila gospa, ki je bila hčerka rajnkega Stambolijskega, sedaj gospa Bojadžijev.

Lastnik in izdajatelj „Osrednje društvo lesnih delavcev“ v Ljubljani. Odgovorni urednik Kavčič Tomaž. — Tiskarna J. Pavliček, Kočevje.